

Εξ αποστάσεως διαμεσολάβηση

Μία λύση για την εποχή του Covid-19, και όχι μόνο

Χάρης Π. Μειδάνης, Δικηγόρος, ΔΝ, FCI Arb

Η διαμεσολάβηση (mediation) είναι ένας μηχανισμός επίλυσης διαφορών που επιτρέπει στα μέρη να καταλήξουν τα ίδια στην επίλυση της διαφοράς τους, χρησιμοποιώντας τη βοήθεια ενός τρίτου ανεξάρτητου προσώπου, του διαμεσολαβητή. Γι' αυτό και χαρακτηρίζεται και ως «διευκολυνόμενη διαπραγμάτευση» (facilitated negotiation). Διεθνώς χρησιμοποιούνται και άλλοι όροι, όπως conciliation (στα ελληνικά μπορεί να αποδοθεί ως «συμβιβασμός») που ουσιαστικά αποδίδουν την ίδια διαδικασία επίλυσης διαφορών¹. Η διαμεσολάβηση μπορεί είτε να είναι θεσμική είτε ad hoc, ακριβώς όπως συμβαίνει και με τη διαιτησία.

Ηλεκτρονική διαμεσολάβηση και Covid-19

Η πανδημία του Covid-19 έχει σημαντική επίδραση διεθνώς και στην διαδικασία επίλυσης διαφορών. Ήδη οι μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί επίλυσης διαφορών (όπως ICC, SIAC, AAA, CI Arb, LCIA) που

διαθέτουν σχετικές ρυθμίσεις στους οικείους κανόνες τους, προωθούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος, την ηλεκτρονική μέθοδο επίλυσης διαφορών, ως την πλέον πρόσφορη από τις εξ αποστάσεως επιλογές (τόσο στη διαμεσολάβηση όσο και στη διαιτησία). Παράλληλα μελετούν τις ευκαιρίες ανάπτυξης των ηλεκτρονικών μεθόδων επίλυσης διαφορών στο παρόν περιβάλλον, αλλά και γενικότερα, χωρίς φυσικά να παραγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες που εμφανίζονται στην ηλεκτρονική επίλυση διαφορών.

Στα καθ' ημάς, ο νόμος 4640/2019 στο άρθρο 5 παρ. 3 εδ. β προνοεί για την δυνατότητα ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης, ορίζοντας ότι: «Αν δεν είναι δυνατή η φυσική παρουσία αμφοτέρων² των μερών και του διαμεσολαβητή στον ίδιο τόπο και χρόνο, η διαμεσολάβηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη διαδικασία της τηλεδιάσκεψης μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή ή άλλου συστήματος τηλεδιάσκεψης στο οποίο έχουν πρόσβαση τα άλλα μέρη της διαφοράς».

Ήδη η πρόσφατη νομοθέτηση της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας (ΥΑΣ) θέτει νέα δεδομένα στη διαμεσολάβηση και στη χώρα μας. Μετά τη λήξη της προσωρινής αναστολής των εργασιών των Δικαστηρίων της χώρας που έχει επιβληθεί λόγω της πανδημίας του Covid-19 και ισχύει και σε σχέση με την ΥΑΣ³, είναι βέβαιο ότι το θέμα της εκτενούς εφαρμογής της δια-

1. Αυτό γίνεται αποδεκτό και στο πλαίσιο των συζητήσεων της UNCITRAL (της επιτροπής του ΟΗΕ για το διεθνές εμπόριο) που οδήγησαν στον πρότυπο νόμο της UNCITRAL για τη διεθνή διαμεσολάβηση του 2018 και στη σύμβαση της Σιγκαπούρης για την διεθνή εκτέλεση συμφωνιών από διαμεσολάβηση του 2019 που ήδη έχουν υπογράψει 52 κράτη και κυρώσει 3, θέτοντας τη σύμβαση σε ισχύ την 20.9.2020 (βλ. https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements/status (η Ελλάδα και η ΕΕ δεν έχουν για την ώρα προβεί σε σχετική με τη σύμβαση ενέργεια. Σχετικά βλ. *Haris Meidanis*, Singapore Convention Series: A Plea For The Adoption Of The Singapore Mediation Convention By The EU, <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2019/03/20/singapore-convention-series-a-plea-for-the-adoption-of-the-singapore-mediation-convention-by-the-eu/>).

2. Ή και περισσότερων προφανώς, όταν τα μέρη είναι πάνω από δύο.

3. Σε σχέση με την αναστολή της προθεσμίας του άρθρου 7 παρ. 3 του ν. 4640/2020, βλ. ανακοίνωση της Κεντρικής Επιτροπής Διαμεσολάβησης σε

μεσολάβησης, θα τεθεί επί τάπητος. Ήδη όμως και πριν από την επανέναρξη της λειτουργίας των Δικαστηρίων μας, η διαμεσολάβηση διατηρεί ιδιαίτερη αξία ως μέθοδος επίλυσης διαφορών, ενώ με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο μπορεί

κάλιστα να διεξαχθεί εξ αποστάσεως με ηλεκτρονικά μέσα.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης

Για να γίνει αυτό πιο απτό, ας θυμηθούμε τα χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης όπως αναλύονται και στον Ν 4640/2019: Η διαμεσολάβηση είναι μια ταχεία διαδικασία, με την έννοια ότι τα μέρη μπορούν

γρήγορα να διευθετήσουν τη διαφορά τους, σε σύγκριση με τη δειψησία ή ακόμα περισσότερο με τη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων. Η διαμεσολάβηση είναι μια ευέλικτη διαδικασία, με την έννοια ότι τα μέρη μπορούν τα ίδια να διαμορφώσουν την μέθοδο με βάση την οποία θα διεξαχθεί η διαμεσολάβηση. Η διαμεσολάβηση είναι οικονομική, και σε κάθε περίπτωση είναι πολύ πιο οικονομική από

όλους τους άλλους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Είναι εμπιστευτική αφού (για να παραφράσουμε): «ό,τι συμβαίνει στη διαμεσολάβηση, μένει στη διαμεσολάβηση». Επιχειρήματα ή προτάσεις που διατυπώνονται κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν αργότερα στην αίθουσα του δικαστηρίου, με εξαίρεση τη συνδρομή λόγων δημόσιας τάξης. Τα ίδια τα μέρη

είναι η κινητήρια δύναμη της διαμεσολάβησης και εναπόκειται στα ίδια να αποφασίσουν αν θα καταφύγουν σε αυτήν για να επιλύσουν τη διαφορά τους, αλλά και εάν θα καταλήξουν σε εξωδικαστική συμφωνία μετά από διαμεσολάβηση. Πράγματι, η διαμεσολάβηση μπορεί να καταλήξει σε εξατομικευμένες συμφωνίες διευθέτησης που διαμορφώνονται από τα ίδια τα μέρη. Τέτοιου είδους συμφωνίες καθίστανται λειτουργικές για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, καθώς βασίζονται στα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, η διαμεσολάβηση διασώζει τις σχέσεις των μερών. Αυτό καθίσταται ουσιώδες και πιθανόν να αποτελέσει το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της διαμεσολάβησης, στο μέτρο που μετά από συμφωνία κατόπιν διαμεσολάβησης, τα μέρη θα είναι μάλλον ικανοποιημένα με το αποτέλεσμα και θα μπορούν να συνεχίσουν να συνεργάζονται μεταξύ τους.

Λόγοι προσφυγής στη διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια του Covid -19

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι η διαμεσολάβηση θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για νέες υποθέσεις που αφορούν συμβάντα που προέκυψαν εξαιτίας του Covid-19 όσο και για προϋπάρχουσες διαφορές οι οποίες, μπορεί είτε να βρίσκονται ήδη υπό δικαστική (ή διαιτητική) διαδικασία επίλυσης, είτε όχι. Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση θα είναι δυνατή και προτιμητέα και στις δύο περιπτώσεις, εφόσον τα μέρη επιθυμούν να βρουν τα ίδια μια φιλική λύση, εξαιτίας και της επείγουσας κατάστασης που κατά πάσα πιθανότητα έχει δημιουργηθεί λόγω του Covid-19.

Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (άρθρο 4 Ν 4640/2019), η διαμεσολάβηση μπορεί να λάβει χώρα στηριζόμενη σε διαφορετικές βάσεις: α) συμφωνία των μερών, είτε προϋπάρχουσα είτε μεταγενέστερη του Covid-19 (β) διαμεσολάβηση που υπαγορεύθηκε από το δικαστήριο (μάλλον απίθανο αυτή την στιγμή, με δεδομένη την πανδημία του Covid-19, ωστόσο θα αποτελεί μια πιθανότητα αμέσως μετά) γ) διαμεσολάβηση εκ του νόμου (εξακολουθεί να αποτελεί πιθανή επιλογή βάσει του ισχύοντος δικαίου, υπό την επιφύλαξη της πραγματικότητας του

Covid-19 και των αναστολών που έχουν επιβληθεί νομοθετικά και ερμηνευτικά σε σχέση με τη διαμεσολάβηση) δ) διαμεσολάβηση που διατάχθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους-μέλους (στις περισσότερες δικαιοδοσίες αυτό καθίσταται απίθανο τη δεδομένη στιγμή, με δεδομένη την πανδημία του Covid-19, ωστόσο θα αποτελέσει σύντομα ακόμα μια επιλογή).

Με δεδομένο πως διανύουμε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, απαιτούνται ταχείες και αξιόπιστες μέθοδοι επίλυσης διαφορών. Είναι γεγονός ότι η επίδραση του Covid-19 στις έννομες σχέσεις εμφανίζεται κατά συμμετρικό τρόπο σχεδόν σε όλον τον κόσμο. Η διαμεσολάβηση μπορεί να αποτελέσει μία πολύ ικανοποιητική μέθοδο επίλυσης διαφορών αυτή την περίοδο και επιτρέπει μάλιστα να διαμορφωθούν λόγω της ευελιξίας της, κυριολεκτικά εξατομικευμένες διαδικασίες. Αυτό είναι σήμερα εξαιρετικά επίκαιρο, λόγω της υποχρέωσης για τήρηση αποστάσεων μεταξύ μας και για αποφυγή συγχρωτισμού. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να αντιμετωπίσει διαφορετικά είδη νομικών ζητημάτων που μπορεί να προκύψουν εξαιτίας του Covid-19, όπως είναι ο Covid-19 ως γεγονός ανωτέρας βίας που οδηγεί σε ανυπαίτια αδυναμία παροχής, αλλά και ο Covid-19 ως ζήτημα 388 ΑΚ. Άλλωστε στη χώρα μας με τις διαρκώς εκδιδόμενες ΠΝΠ, τίθενται ερμηνευτικά ζητήματα που καλούν σε άμεση διευθέτηση μεταξύ των εμπλεκόμενων. Καθώς η δικαστική επίλυση διαρκεί συνήθως σημαντικό χρόνο, ο μόνος ρεαλιστικά ταχύς τρόπος διευθέτησης είναι η διαμεσολάβηση. Μάλιστα, η διαμεσολάβηση μπορεί να λάβει χώρα όταν θα έχουν αποτύχει οι διαπραγματεύσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης που επέφερε ο Covid-19. Ακόμη όμως και εάν υπάρχει προηγούμενη συμφωνία προσφυγής είτε στη διαιτησία είτε ενώπιον των δικαστηρίων, μπορεί και πάλι να χρησιμοποιηθεί η διαμεσολάβηση. Αυτό μπορεί να γίνει ακόμη και ενόσω εκκρεμεί η σχετική διαφορά σε δικαστήριο ή διαιτησία, εφόσον φυσικά τα μέρη επιλέξουν να δοκιμάσουν στο ενδιάμεσο τη διαμεσολάβηση. Μάλιστα, εφόσον επιλεγεί θεσμική διαμεσολάβηση, καλό είναι να εξεταστεί η δυνατότητα που ενδεχομένως παρέχουν

οι κανόνες του οικείου οργανισμού για την παρεμβολή του στη διοργάνωση διαμεσολάβησης, ακόμη και εν απουσία ρήτρας των μερών⁴. Στην περίπτωση αυτή, το επισπεύδον μέρος θα ζητήσει τη διεξαγωγή διαμεσολάβησης μετά από παρέμβαση του οργανισμού προς το άλλο. Προφανώς, η διαμεσολάβηση θα διεξαχθεί, εφόσον το άλλο μέρος συμφωνήσει σε αυτή, ενώ εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία των μερών στο πρόσωπο του διαμεσολαβητή, η σχετική επιλογή θα γίνει από τον οργανισμό. Καθίσταται προφανές ότι η διαμεσολάβηση καθίσταται η πλέον κατάλληλη οδός για την επίλυση προβλημάτων με γρήγορο τρόπο που διαρκεί, με παράλληλη διατήρηση της σχέσης των μερών.

Πέραν των παραπάνω, η διαμεσολάβηση είναι η πλέον κατάλληλη μέθοδος επίλυσης διαφορών κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19, επειδή όπως αναφέρουμε αμέσως παρακάτω, μπορεί να διεξαχθεί εξ αποστάσεως.

Πώς διενεργείται εξ αποστάσεως η Διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια του Covid-19 (και εφεξής)

Καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι εφικτό κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 να διεξαχθεί διαζώσης διαμεσολάβηση, πρέπει να εξεταστούν οι εναλλακτικές για εξ αποστάσεως διαμεσολάβηση. Μεταξύ αυτών μπορεί να είναι η βίντεο-κλήση, η τηλεφωνική επικοινωνία ακόμα και η ασύγχρονη διαμεσολάβηση, με τη βίντεο-κλήση να έχει τις περισσότερες ομοιότητες με τη διαζώσης διαμεσολάβηση. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές διεθνείς πλατφόρμες που υποστηρίζουν τεχνικά και τις χωριστές συνεδρίες (όπως το zoom) ενώ ήδη το ΕΒΕΑ έχει ανακοινώσει την έναρξη της ηλεκτρονικής πλατφόρμας mediatein.gr που επιτρέπει τη διαδικασία ηλεκτρονικών διαμεσολαβήσεων. Τέλος, ο ΕΟΔΙΔ, σε συνεργασία με τη Νομική Βιβλιοθήκη, και με βάση την πολυετή εμπειρία της τελευταίας σε τηλεδιασκέψεις, έχει διαμορφώσει ειδική ηλεκτρονική

4. Ενδεικτικά διεθνώς, το άρθρο 3 των κανόνων διαμεσολάβησης του ICC, προβλέπει σχετική δυνατότητα, ενώ στα καθ' ημάς, αντίστοιχη ρύθμιση υπάρχει στο άρθρο 4 των κανόνων διαμεσολάβησης του ΕΟΔΙΔ.

πλατφόρμα με παράλληλη τεχνική υποστήριξη που μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική βάση για την διεξαγωγή με ασφάλεια ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης.

Η απομακρυσμένη διαμεσολάβηση έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: Είναι πολύ οικονομική, υπερνικά γεωγραφικά εμπόδια και είναι φιλική προς το περιβάλλον, αφού δεν περιλαμβάνει καμία μετακίνηση (ιδίως χρήσιμο σε διεθνείς διαφορές), ενώ εξοικονομεί σημαντικό χρόνο για τους εμπλεκόμενους. Αυτό είναι κρίσιμο καθότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, τα μέρη θα επιθυμούν να περιορίσουν το κόστος και το χρόνο που διαθέτουν για την επίλυση των διαφορών τους, ακόμα περισσότερο από ότι στο παρελθόν. Πρέπει να τονιστεί ότι η απομακρυσμένη διαμεσολάβηση εξακολουθεί να συνιστά διαμεσολάβηση (άρθρο 5 παρ. 3 Ν 4640/2019) και εφαρμόζονται και εδώ οι ίδιες βασικές αρχές της διαμεσολάβησης (εμπιστευτικότητα, ανεξαρτησία-αμεροληψία διαμεσολαβητή, ίση μεταχείριση). Επίσης είναι εξαιρετικά ευέλικτη ως προς τη διαδικασία και μάλιστα με ενεργό εμπλοκή των μερών και στην επιλογή της διαδικασίας. Η ευελιξία της διαμεσολάβησης αποτελεί το σημαντικότερο ίσως προσόν της και στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διεξαγωγής της. Αυτό διότι τα μέρη μπορούν να χρησιμοποιήσουν συνδυασμό δυνατοτήτων, που περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική, την τηλεφωνική και την ασύγχρονη διαμεσολάβηση, ενώ παράλληλα μπορούν να διαμορφώσουν ελεύθερα τη δομή και το χρόνο της διαδικασίας.

Επιπλέον, η διαδικασία στην απομακρυσμένη διαμεσολάβηση (ιδίως στη βίντεο-κλήση) προσιδιάζει στην δια ζώσης διαμεσολάβηση. Αυτό διότι στη διαμεσολάβηση με βίντεο-κλήση, οι εκφράσεις του προσώπου οι διαφορετικές χειρονομίες, η γλώσσα του σώματος, η ενδυμασία, εξακολουθούν να λαμβάνονται υπόψη, περίπου όπως στη δια ζώσης διαμεσολάβηση. Από την άλλη, επισημαίνεται ότι η εξ αποστάσεως/ηλεκτρονική διαμεσολάβηση απαιτεί συγκεκριμένη προετοιμασία, που αφορά την ανάγκη προηγούμενης εξοικείωσης με την πλατφόρμα που θα χρησιμοποιηθεί και ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι τα μέρη μπορεί να νιώσουν κούραση έπειτα από πολλές ώρες μπροστά από

την οθόνη τους. Μπορεί για το λόγο αυτό να επιλεγεί η λύση της διενέργειας της διαμεσολάβησης σε δύο ημέρες, με αποτέλεσμα οι επιμέρους συνεδρίες να είναι μικρότερες. Εξάλλου, στην ηλεκτρονική διαμεσολάβηση ο ρόλος του διαμεσολαβητή καθίσταται πιο περίπλοκος, καθώς πρέπει να κατευθύνει τη διαδικασία και από τεχνικής απόψεως. Στο σημείο αυτό και για τη διευκόλυνση της διαδικασίας, μπορεί να εξεταστεί και η περίπτωση της επιλογής χρήσης μιας πλατφόρμας η οποία θα παρέχει τεχνική υποστήριξη επί τόπου. Στην τηλεφωνική διαμεσολάβηση, πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στον τόνο και την ένταση της φωνής, στις παύσεις, στις παρεμβολές και σε άλλες ιδιωματικές φράσεις. Το πρόβλημα της διαδικτυακής ασφάλειας απασχολεί πάντοτε στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης μέσω διαδικτύου και πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη. Στο ίδιο πλαίσιο, ανακύπτει το ζήτημα της εμπιστευτικότητας της διαδικτυακής διαμεσολάβησης με έναν διαφορετικό τρόπο από αυτόν της εμπιστευτικότητας της διά ζώσης διαμεσολάβησης, καθώς τα μέρη δεν βρίσκονται στο ίδιο μέρος. Έτσι είναι σκόπιμο να υπάρξει μία προσαρμοσμένη στην εξ αποστάσεως διαμεσολάβηση συμφωνία εμπιστευτικότητας που θα προνοεί για τις ιδιαιτερότητες της εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης (ενδεικτικά με ρητή απαγόρευση της μαγνητοφώνησης και τη δέσμευση και τυχόν τεχνικών που θα μετέχουν σε αυτή με συμφωνητικό εμπιστευτικότητας).

Τέλος, σημαντικό θέμα αποτελεί το ότι οι κύριες γραμμές διευθέτησης πρέπει ήδη να έχουν ληφθεί από τα μέρη και τον διαμεσολαβητή. Σε αυτό το πλαίσιο κάποιος θα μπορούσε να σκεφτεί μία εκ των προτέρων εξερεύνηση του ZOPA (Zone of possible agreement).

Ειδικά θέματα: η ΥΑΣ και το ζήτημα της εκτελεστότητας

Η προαναφερθείσα αναλογική εφαρμογή και στην περίπτωση του άρθρου 7 παρ. 3 του Ν 4640/2020 της αναστολής λειτουργίας όλων των Δικαστηρίων και εισαγγελιών στο σύνολο της Επικράτειας μέχρι τις 27.4.2020 (τουλάχιστον) θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι δεν αποκλείει, και πολύ περισσότερο, δεν απαγορεύει τη διεξα-

γωγή της ΥΑΣ για όσο διαρκεί η αναστολή. Η έννομη συνέπεια της αναστολής της προθεσμίας είναι απλώς ότι η διεξαγωγή της ΥΑΣ δεν είναι αναγκαίο να λάβει χώρα το αργότερο εντός είκοσι (20) ημερών από την αποστολή στον διαμεσολαβητή του αιτήματος προσφυγής στη διαμεσολάβηση, όπως προβλέπει το άρθρο 7 παρ. 3 του Ν 4640/2020. Κατά συνέπεια η προθεσμία των είκοσι (20) ημερών αρχίζει εκ νέου μετά την επανέναρξη της λειτουργίας των Δικαστηρίων, ενώ κάθε ΥΑΣ που θα έχει λάβει χώρα στο προηγούμενο διάστημα με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο (περιλαμβανομένης της ηλεκτρονικής οδού), νομίμως θα έχει διεξαχθεί.

Ένα τελευταίο ζήτημα που θα πρέπει να προσεχθεί είναι ότι δεν θα είναι ευχερής πρόσδοση εκτελεστότητας στο συμφωνητικό που θα προκύψει από τη διαμεσολάβηση (άρθρο 8 παρ. 3 του Ν 4640/2019), για όσο διάστημα θα παραμένουν κλειστές λόγω του Covid-19 οι γραμματείες των Δικαστηρίων. Με δεδομένο πάντως ότι με βάση τον νόμο, θα μπορεί οποιοδήποτε από τα μέρη μονομερώς και ανά πάσα στιγμή να εμφανίσει συμφωνητικό στο Πρωτοδικείο με σκοπό την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου, το ζήτημα αυτό δεν θα πρέπει να αποτελεί πρόσκομμα για διεξαγωγή εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης για όσο καιρό βρισκόμαστε στον αστερισμό του Covid-19. Ουσιαστικά η περιαφή θα είναι δυνατή αμέσως μόλις επαναλειτουρηγήσουν οι γραμματείες των Δικαστηρίων και σε σχέση με διαμεσολαβήσεις που θα έχουν διεξαχθεί και στο διάστημα της αναστολής της λειτουργίας τους.

Συμπερασματικά, θα πρέπει να δούμε με θετικό τρόπο την δυνατότητα εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης, σε σχέση με διαφορές που αναφέρονται εξ αιτίας του Covid-19, αλλά και σε προϋπάρχουσες διαφορές για τις οποίες τα μέρη προκρίνουν την ταχεία, ευέλικτη, οικονομική και συναινετική κατά το δυνατό επίλυση. Αυτή η περίοδος είναι ίσως η πλέον κατάλληλη για να δοκιμάσουμε την ηλεκτρονική επικοινωνία και στην επίλυση διαφορών, όπως άλλωστε έχει συμβεί σε πολλούς άλλους τομείς του βίου μας.